

Terörist Söylemde 'Biz' ve 'Onlar': Mobilizasyon ve Meşruiyet Aracı Olarak Dil

"Us" and "Them" in Terrorist Discourse: Language as a Tool for Mobilization

Pınar ERDAŐ 1,*

¹ Milli Savunma Üniversitesi, Alparslan Savunma Bilimleri ve Millî Güvenlik Enstitüsü, Güvenlik Araştırmaları Anabilim Dalı, Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Yüksek Lisans Öğrencisi

Özet

Makale Bilgisi

Araştırma makalesi
Başvuru: 30.01.2025
Düzeltilme: 12.02.2025
Kabul: 12.02.2025

Keywords

Terrorist Discourse
"Us" and "Them"
Identity Construction
Mobilization
Social Identity Theory

Anahtar Kelimeler

Terörist Söylem
"Biz" ve "Onlar"
Kimlik İnşası
Mobilizasyon
Sosyal Kimlik Teorisi

Bu çalışmada terörist söylemlerde kullanılan "biz" ve "onlar" ayrımını grup kimliği inşası, mobilizasyon ve ideolojik meşruiyet süreçlerindeki rolü açısından incelemektedir. Araştırmada dîni ve etnik temelli terör örgütlerinin söylemleri karşılaştırılarak yapılan ayrımın, grup içi dayanışmayı güçlendirme ve grup dışını ötekileştirme stratejilerinde nasıl kullanıldığı analiz edilmiştir. Berger ve Luckmann'ın sosyal inşacılık teorisi ile Tajfel ve Turner'ın sosyal kimlik teorisi çerçevesinde çalışılan bu inceleme, dilin terörist grupların toplumsal gerçeklik ve kimlik inşasında merkezi bir araç olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bulgular, dîni temelli örgütlerin "biz" zamirine kutsal ve ahlaki bir üstünlük atfederken, "onlar" zamirini tehdit edici ve düşmanlaştırıcı bir çerçeve içinde kullandığını; etnik temelli örgütlerin ise "biz" zamirini tarihsel mağduriyetler ve ulusal kimlik bağlamında pozitif bir grup tanımı için, "onlar" zamirini ise baskıcı ve işgalci bir güç olarak tanımlamak için kullandığını göstermektedir. Çalışma, terörist söylemin dîsel ve söylemsel araçlarının şiddetin meşrulaştırılmasında, ideolojik sürekliliğin sağlanmasında ve grup üyelerinin mobilizasyonunda nasıl etkili olduğunu detaylandırmaktadır. Çalışmada "biz" ve "onlar" ayrımının terörist grupların ideolojik hedefleri doğrultusunda toplumsal gerçeklikleri şekillendirme ve çatışmaları derinleştirme açısından önemli bir öneme sahip olduğu vurgulanmaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırma terörist söylemler üzerine daha kapsamlı bir anlayış geliştirilmesine katkı sunmayı hedeflemektedir.

Abstract

This study examines the role of the "us" and "them" dichotomy in terrorist discourse within the processes of group identity construction, mobilization, and ideological legitimization. By comparing the discourses of religious and ethnically motivated terrorist organizations, the study analyzes how this dichotomy is used to strengthen in-group solidarity and to otherize out-groups. Developed within the framework of Berger and Luckmann's social constructionism theory and Tajfel and Turner's social identity theory, this analysis reveals the central role of language in the construction of social realities and identities by terrorist groups. The findings indicate that religiously motivated organizations attribute sacred and moral superiority to the "us" pronoun while framing the "them" pronoun as threatening and hostile. In contrast, ethnically motivated organizations employ the "us" pronoun to define a positive group identity based on historical grievances and national identity, while depicting the "them" pronoun as oppressive and invasive. The study details how the linguistic and discursive tools of terrorist discourse effectively legitimize violence, sustain ideological continuity, and mobilize group members. In conclusion, the "us" and "them" dichotomy is highlighted as a critical tool for shaping social realities and deepening conflicts in alignment with the ideological objectives of terrorist groups. In this context, the research aims to contribute to a more comprehensive understanding of terrorist discourses.

* Pınar ERDAŐ, pinarerdas4@gmail.com.

1. GİRİŞ

Tarih boyunca terörizm, yalnızca şiddet yoluyla ifade edilmemiş, aynı zamanda gruplar arası ayrımcılık ve sosyal olarak derinleşen çatışmaları da tahrik etmiştir. Örneğin, Fransız Devrimi sırasında, Jakobenler, "devrimci" ve "karşı devrimci" gibi kavramlarla gruplar arasındaki ayrımları açıklarken, politik şiddeti meşrulaştırmak için ideolojik bir "biz" ve "onlar" çerçevesi oluşturmuşlardır (Rapoport, 2004, s. 51). Benzer şekilde, Antik Yunan'da korkutma ve sindirme amacıyla kullanılan şiddetin sadece fiziksel zarar vermekle kalmayıp aynı zamanda "biz" ve "onlar" arasında kesin bir sosyal ayrım geliştirdiği iddia edilmiştir (Law, 2009, ss. 14-15). Bu tür ayrımlar hem kimin tehdit olarak görülebileceğini hem de kimin müttefik olacağını da belirlemiştir. Bu nedenle terörizmin zaman içindeki etkileri, "biz" ve "onlar" gibi söylem kategorilerinin toplumsal yapıları nasıl dönüştürdüğünü ve çatışma dinamiklerini ne yönde ilerlettiğini göstermektedir. Her dönemde farklı anlamlara ve politik uzantılarla kullanılan "terörizm" kelimesinin ilk kez kullanıldığı dönem olan Fransız Devrimi'nden bu yana gelen noktada hala terörizmin ne olduğuna dair belirgin sınırları yoktur (Schmid, 2011, s. 42). Eğer bu tanımın bir kısmında bile "hedeflerini gerçekleştirmek için korku ve sindirme amacıyla sembolik bir şiddet" geçiyorsa, bu tür kullanımın köklerinin yüzyıllar öncesine, ilk imparatorluklardan bile daha eski olan Asurlular dönemine kadar uzanması mümkündür (Law, 2009, s. 11). Bu nedenle terörizme karşı tespit yapıp engellenmesi için çözüm aranırken sonuçlar kadar sebeplerin de incelenmesi gerektiği bir gerçektir (Cohen & Blanco, 2016, ss. 46-47).

Terörizm, sadece toplumdaki şiddet eylemlerini körüklemekle kalmaz, aynı zamanda bu toplumsal yapıları ayrıştıran ve dönüştüren süreçlerle de ilişkilidir. Bu sebeple terörizmin ideolojik ve söylemsel stratejileri, sürecin kapsamlı sosyal ve siyasi dinamiklerini anlamlandırmak için entelektüel bir çerçeve sağlamaktadır. Özellikle, 'biz' ve 'onlar' ayrımının grup kimliği üzerindeki etkisi, terörist grupların mobilizasyon ve meşrulaştırma stratejilerini anlamak için mükemmel bir çerçeve sunmaktadır. Tarih boyunca ötekileştirme, toplumsal ve sosyal kimlikleri ve gruplar arası ilişkileri belirleme açısından etkili bir fenomendir (Joffé, 1999, ss. 22-29). 'Biz' ve 'onlar' ayrımı, sadece sosyal kimliklerin inşa sürecinde değil, aynı zamanda terörist grupların ideolojik yapı olarak aidiyet ve ayrılıkçı yapılanmalarını oluşturmasında belirleyici bir rol oynamaktadır (Perdue, Dovidio, Gurtman, & Tyler, 1990, s. 476). Bu durum, terörist grupların kimlik inşa stratejileriyle çatışma dinamiklerini anlamada önemli bir çerçeve sunmaktadır.

Bu inşa, terörist grupların kendilerini dış etmenlere karşı korumak için ve güvene almak için grup üyeleri arasında aidiyet hissini güçlendirmesi ve grup dışını düşman olarak tanımlaması bakımından önemlidir (Tulga, 2022, s. 10). Terörist gruplar, aidiyet hissini güçlendirmek için söylemsel yöntemlere başvurur. Crenshaw (1981), terörizmi rasyonel bir aktörün bilinçli tercihi olarak ele almakta ve terörizmin ortaya çıkışını üç düzeyde incelemektedir: durumsal değişkenler, örgütsel stratejiler ve bireysel katılım dinamikleri. Ona göre, geniş çaplı siyasi, sosyal ve ekonomik koşullar belirli bağlamlarda terörizmin ortaya çıkmasını daha olası hale getirebilir. Ancak, aynı koşullara maruz kalan herkesin terörizme

yönelmediğini ve bireysel psikolojik faktörlerin de bu süreci etkilediğini vurgulamaktadır (Crenshaw, 1981, s. 380). Bu bağlamda, terörist örgütlerin varlıklarını sürdürebilmesi için şiddet içeren eylemler ve söylemsel stratejiler kritik bir rol oynar. Devletlerden farklı olarak, bu gruplar herhangi bir vatandaşlık, toprak veya uluslararası anlaşmalar gibi unsurlara sahip değildir (Güntay, 2020, s. 496). Bu anlamda söylem, örgütlerin kimlik inşasında önemli bir araç haline gelir. Yukarıda bahsi geçen durumlar göz önüne alındığında terör örgütlerinin kimliklerini güçlendirmek için belli başlı kullandıkları stratejiler olduğunu anlamak mümkündür.

Terör örgütleri hakkındaki tüm literatür, dilsel açıdan birçok farklı konuyu ele almasına rağmen, bu çalışmanın terörist liderlerin söylemlerinde “biz” ve “onlar” üzerine merkezlenmiştir. Bu dilsel araçların grup kimliğini nasıl şekillendirdiğini ve mobilizasyon stratejilerine nasıl katkı sağladığını incelemeyi hedeflemektedir.

Bu çalışmada din ve etnik temelli terör örgütlerindeki tanınan liderlerin iç ve dış grup ayrımını söylemlerinde nasıl kurduğu ve bu söylemin mobilizasyon süreçlerini nasıl etkilediği tartışılacaktır. Problemin özündeki gerçeklik, dilin yalnızca bir iletişim aracı değil aynı zamanda toplumsal gerçekliklerin ve kimliklerin inşasında kullanılan bir mekanizma olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktır.

Çalışmanın temel hipotezi, dînî temelli örgütlerin "biz" zamirine insanüstü bir ahlâk veya kutsal değer atfederken, "onlar" zamirini insanlık dışı ve tehdit edici bir çerçevede sunduğu; etnik temelli örgütlerin ise "biz" zamirini tarihsel veya ulusal bir bağlamda, "onlar" zamirini belirli bir etnik farklılık üzerinden çerçevelidir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, nitel bir araştırma yaklaşımı benimseyerek, terörist söylemlerdeki "biz" ve "onlar" ayrımını sosyal inşacılık ve sosyal kimlik teorileri çerçevesinde analiz etmektedir. Araştırma, terör örgütlerinin liderlerine ait kamuya açık konuşma ve yazılı metinlere odaklanmakta; bu metinlerdeki dil ve söylem kullanımlarını söylem analizi yöntemiyle incelemektedir. Teorik çerçeve, Berger ve Luckmann'ın dilin toplumsal gerçekliklerin inşasındaki rolüne ilişkin görüşleri ile Tajfel ve Turner'ın sosyal kimlik oluşumu üzerine geliştirdiği kavramlara dayanmaktadır. Bu bağlamda, dînî ve etnik temelli terör örgütlerinin söylemlerinde kimlik inşası, mobilizasyon ve ideolojik meşruiyet stratejilerinin nasıl şekillendiği değerlendirilmektedir. Araştırma, tarihsel bağlam ve teorik çerçeve doğrultusunda, "biz" zamirine atfedilen ahlaki ve kutsal üstünlük ile "onlar" zamirinin düşmanlaştırıcı çerçevesini karşılaştırmalı bir şekilde ele almaktadır.

Bu çalışmada dînî ve etnik temelli terör örgütü liderlerinin söylemsel stratejileri karşılaştırılmıştır. Ancak bu süreçte, seçilen örnekler rastgele olup, her bir örgüt türü içinde sistematik bir karşılaştırma yapılmamıştır. Çalışmanın amacı, dînî ve etnik temelli terör örgütlerinin kendi aralarındaki farklılıkları değil, bu iki kategori arasındaki genel söylem farklılıklarını ortaya koymaktır. Bu nedenle örneklerin

seçimi her bir örgüt türü içerisindeki tüm değişkenleri temsil etmekten ziyade çalışmanın teorik çerçevesine uygun, temsili örnekler sunmak üzere tasarlanmıştır.

Sosyal inşacılık teorisi, dilin grup kimliği inşasında nasıl kullanıldığını anlamak için güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Ayrıca sosyal kimlik teorisi, bireylerin olumlu bir sosyal kimlik oluşturma ihtiyacı doğrultusunda grup içi dayanışmayı güçlendirdiği ve grup dışını ötekileştirdiği süreçleri açıklamak için temel dayanaklardan biri olarak kullanılmaktadır. Çalışma, bu iki teorik çerçeveyi birleştirerek, dîni ve etnik temelli terör örgütlerinin söylemsel stratejilerini anlamayı ve analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Bu çerçevede çalışma, üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sosyal inşacılık ve kimlik inşası üzerine kuramsal bir çerçeve sunulacaktır. İkinci bölümde, gerekli literatür çalışmaları incelenecek ve mevcut boşluklar belirlenecektir. Üçüncü bölümde ise, seçilen terör örgütlerinin söylemleri analiz edilecek ve bu söylemlerin mobilizasyon stratejilerine etkileri tartışılacaktır. Bu nedenle araştırmanın amacı terörist konuşmaların kimlik oluşturma ve mobilizasyon çerçevesi arasındaki ilişkisini açıklamak ve anlamaktır.

Çalışmanın belirli sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak bu çalışma yalnızca bazı dîni ve etnik temelli terör örgütlerinin lider söylemlerine odaklanmaktadır. Bu sınırlama, analiz derinliği sağlamasına rağmen, diğer ideolojik örgütler ya da farklı coğrafi kökenlere sahip örgütlerin, söylemsel stratejilerini kapsam dışında bırakmaktadır. İkinci olarak, söylem analizi seçilen metinlerin yorumlanmasını içerdiği için subjektif bir doğaya sahiptir ve farklı araştırmacıların farklı sonuçlara ulaşması olasılığını taşımaktadır. Ayrıca, çalışmada kullanılan sosyal inşacılık ve sosyal kimlik teorileri liderlerin söylemleri bağlamında grup bağlarını ve mobilize olma süreçlerini anlamak için güçlü araçlar sağlasa da terörizmi etkileyen psikolojik, ekonomik veya teknolojik faktörler gibi diğer perspektifleri kapsamamaktadır. Bununla birlikte, analiz edilen metinlerin çoğunun kamuya açık İngilizce çalışmalardan oluşması, örgütlerin daha kapalı veya gizli stratejik söylemlerine erişim eksikliği nedeniyle ve çevirinin önce örnek olarak kullanılan kişilerin ana dillerinden İngilizceye sonra da Türkçe'ye çevrilmesi sebebiyle sınırlı bir veri kaynağı oluşturmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, farklı örgütleri, coğrafi bağlamları ve teorik perspektifleri ele alarak bu çalışmanın sınırlılıklarını aşabilir ve daha geniş bir perspektif sağlayabilir.

Terörizm üzerine yapılan çalışmalar; ideolojik yapılar, şiddet stratejileri ve bu fenomenin toplumsal etkileriyle ilgili önemli bir birikim sunmaktadır. Literatürün lider figürlerinden Crenshaw ve Hoffman da terörizmin ideolojik ve stratejik hedeflerine odaklanarak şiddetin bir iletişim aracı olarak işlevini açıklamaktadır. Terörizmi tarihsel ve stratejik bağlamlarda analiz ederek bu alanda teorik bir çerçeve geliştirmişlerdir. Özellikle Crenshaw, terörizmin politik ve ideolojik yönlerini ele alırken, Hoffman terörist grupların stratejik şiddet kullanımına odaklanmıştır. Ancak bu tür çalışmalar, dile özgü kimlik inşası rolünü açıklamamaktadır.

Bowman H. Miller (1987), Almanya'daki Kızıl Ordu Fraksiyonu (Rote Armee Fraktion/RAF)'nın dil stratejilerini merkez alarak dilin nasıl manipülasyon ve propaganda sürecinde kullanıldığını ele almıştır.

Ancak bu çalışma, mobilizasyon stratejilerinden ziyade dilin genel manipülasyon gücüne ve terörist söylemlerle arasındaki ideolojik hedeflere odaklanmaktadır. Bu tür çalışmalar, grup kimliği inşası ve mobilizasyon stratejilerinin üzerinde çok durmamış, literatürde bir boşluk oluşturmuştur.

Bu çalışmada, dîni temelli terör örgütleri arasında DEAŞ (ed Devlet'ul İslamiy el-İrak veş-Şam), El Kaide ve Tevhit ve Cihat Cemaati liderlerinin söylemleri incelenmiştir. Bu örgütler, "biz" ve "onlar" ayrımını kullanarak dîni bir çerçevede grup içi dayanışmayı artırma ve grup dışını tehdit olarak çerçeveleme stratejileri ile öne çıkmaktadır. Etnik temelli terör örgütleri arasında ise İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) ve Tamil Kaplanları (LTTE) seçilmiştir. Bu örgütlerin söylemleri, tarihsel mağduriyet ve ulusal kimlik vurgusuyla, "biz" zamirine haklılık ve mağduriyet atfederken, "onlar" zamirini baskıncı bir güç veya işgalci olarak çerçevelemektedir. Bu örgütlerin seçimi, dîni ve etnik farklılıkların söylem stratejilerindeki benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırmalı olarak değerlendirme amacı taşımaktadır.

Terör örgütlerinin retorisi, ideolojik yapıların ve stratejik hedeflerin bir aracı olarak kullanılmakta, bu bağlamda şiddet bir iletişim dili haline gelmektedir (Schmid, 2011, s. 245). Özellikle dîni ve etnik bağlamlarda, 'biz' ve 'onlar' ifadelerinin grup dinamiklerini ve mobilizasyon süreçlerini nasıl şekillendirdiği, tarihsel anlatılar ve seçici retorik yoluyla derinleştirilmekte ve bu süreçler stratejik bir meşruiyet aracı olarak öne çıkmaktadır (Stern, 2003, s. 106). Bu ve benzeri çalışmalar dilin grup dinamiklerini ve mobilizasyon süreçlerini nasıl şekillendirdiği konusunu genellikle göz ardı etmektedir. Bu çalışma sosyal inşacılık ve sosyal kimlik teorilerini bir araya getirerek, dilin grup kimliği oluşturmadaki rolünü göstermeyi hedeflemektedir. Bu yönüyle çalışma, özellikle bu örgütlerin konuşma biçimleri, analiz ve açıklama anlamında terörist konuşmaların teorik ve pratik etkileri hakkındaki boşluğu dolduran bir etkiyle literatüre katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Strindberg (2020, s. 10) tarafından belirtildiği gibi, terörizm üzerine yapılan çalışmalar, örgütlerin söylemlerini ve kimlik inşa süreçlerini anlamada analitik detay seviyesine ulaşmada büyük zorluklarla karşı karşıyadır. Bu zorluklar, özellikle söylem stratejilerinin mobilizasyon üzerindeki etkilerini analiz ederken literatürde büyük sınırlamalara neden olmaktadır.

3. SOSYAL İNŞACILIK

Sosyal inşacılık, insanlar arasındaki etkileşimler ile oluşturulan toplumsal gerçeklikler olduğunu ve buna ilişkin süreçte dilin temelde yer aldığı teorik bir yaklaşımdır. Uluslararası ilişkiler disiplininde sosyal inşacılığın öncülerinden olarak karşımıza çıkan Wendt, kolektif kimliklerin, bir aktörün başkalarının gözünde bir sosyal varlık olarak hareket ederken kendisine atfettiği kavramların bir toplamı olduğunu düşünür (1994, ss. 384-396). Öte yandan Berger ve Luckmann'ın "*The Social Construction of Reality*" adlı eseri, bu teorinin temel taşlarından biri olarak kabul edilir. Yazarlar, toplumsal gerçekliği hem nesnel hem öznel bakışla vurgulayarak, kurumsallaşma ve içselleştirme inşacılık süreçlerini ortaya koymuşlardır. Kurumsallaşma sürecinde bireyler, toplumsal norm ve değerleri kurar ve bu yapıların sürekliliğini sağlar. İçselleştirme ise bireylerin bu normları özümseyerek kişisel kimliklerinin bir parçası

haline getirmesini ifade eder (Berger & Luckmann, 1991, ss. 47-48). Berger ve Luckmann'ın sosyal inşacılık kavramını uluslararası ilişkiler disiplinine uyarlayan Wendt, "uluslararası sistemin anarşik doğasının" bile bir inşa süreci olduğunu savunur (Wendt, 1992, s. 395).

Sosyal inşacılığa göre toplumsal gerçeklik, dil aracılığıyla oluşturulabilmektedir ve beraberinde bireylerin dünyayı anlamlandırmasını mümkün kılan dilsel bir sürecin temelini oluşturur. Dil sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda toplumsal normların, değerlerin ve bireyin gerçeklik algısının nasıl şekillendirilebileceğini gösteren bir araçtır. Onların ifadesiyle, "gerçeklik, sürekli olarak bireyler tarafından inşa edilen ve yeniden üretilen bir süreçtir" (Berger & Luckmann, 1991, s. 51). Buzan'a göre ise (1991, ss. 431-451), siyas aktörler "biz" ve "onlar" ayrımını, bir topluluğu ya da nüfusu şekillendirmek, yönlendirmek veya sınırlandırmak amacıyla kolektif kimlikler üzerinden kullanmaktadır. Bu tür kimlikler, toplumun algılarını ve söylemlerini etkilemek için güçlü bir araç olarak görülmektedir.

Michel Foucault, "*The Archaeology of Knowledge*" adlı eserinde, dilin yalnızca bireysel düşünceleri veya niyetleri yansıtmadığını aynı zamanda toplumsal gerçeklik ve bilgi inşasında da önemli bir rol oynadığını savunur. Foucault'ya göre, söylem, tarihsel ve toplumsal bağlamalarda belirli kurallar çerçevesinde ortaya çıkar ve bu kurallar, söylemin nasıl retildeğini ve toplumda nasıl bir işlev üstlendiğini şekillendirir. Bu bağlamda, söylemin varlığı bir "gerçeklik" inşa etme süreci olarak değerlendirilmektedir (Foucault, 2002, s. 28).

Bu bakış açısına göre dil ve söylemler, yalnızca bilgi ve düşünceyi taşımakla kalmaz; aynı zamanda onları yaratır. Bu, özellikle toplumsal kimliklerin ve ötekileştirmenin şekillenmesini anlamakta önemlidir. Foucault'nun g ve bilgi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmaları, dilin ve söylemin, toplumdaki eēitsizlikleri ve çatışmaları pekiştiren araçlar olarak nasıl işlev gördüğünü ortaya koyar. Söylem, Foucault'ya göre, toplumsal hiyerarşilerin ve ideolojik yapıların yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynar.

Terörist grupların söylemleri, yalnızca bir iletişim stratejisi değil, aynı zamanda kendi kimliklerini inşa etme ve grup dışı yeleri ötekileştirme süreçlerinde söylemsel bir g olarak işlev görür. Foucault'nun dilin ideolojik işlevine dair söylediği "Söylem, yalnızca mücadeleleri veya tahakküm sistemlerini viren bir araç değildir; aynı zamanda mücadele edilen ve bu mücadele yoluyla ele geçirilen bir şeydir. Söylem, ele geçirilmesi gereken bir güçtür" (Foucault, 2002, s.110) sözü, çalışmanın önemini kanıtlamak açısından değerlidir.

Terörist gruplar, "biz ve onlar" ayrımını oluştururken düşmanı homojenleştirerek meşruiyet kazanır ve grup içi aidiyeti pekiştirir. Ancak, bu söylemin etkili olması yalnızca örgüt içindeki bireylerin radikalleşmesiyle sınırlı değildir (Jovi, şubelj, Golob, Makarovi, Yasser, Krstiev, şkrbi ve Levnaji, 2023). Jovi ve diğerleri, terörist saldırılar sonrası kamuoyunun bilgi tüketim desenlerini inceleyerek, saldırılara yönelik ilginin zaman içinde nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır. Çalışma saldırı sonrası toplumsal dikkat dalgalanmalarını analiz etmesi açısından literatüre önemli bir katkı

sağlamaktadır. Ancak çalışmanın sınırlılığı bu ilgi desenlerinin söylemsel inşasını ve “biz ve onlar” ayrımının nasıl pekiştirildiğini ele almamaktadır. Oysa terörist söylemler, yalnızca fiziksel şiddet değil, aynı zamanda kimlik inşası ve toplumsal mobilizasyon süreçleri aracılığıyla da etki göstermektedir. Bu noktada mevcut literatürde bir boşluk bulunmaktadır ve bu çalışmada, terörist söylemlerin “biz ve onlar” ayrımını nasıl oluşturduğu ve liderlerin söylemsel stratejileriyle nasıl pekiştirdiği analiz edilmektedir.

Alexander Wendt’in sosyal inşacılık yaklaşımında belirttiği gibi kimlikler, aktörlerin çıkarları üzerinde birincil öneme sahip temel unsurlardır. Çıkarlar, daha önceden belirlenmiş objektif bir olgu veya toplumsal bağlam dikkate alındığında sabit özellikler taşımazlar; tam aksine aktörler var olan durumdaki çıkarlarını içinde buldukları durumları algılayıp tanımlama süreçlerinde şekillendirir ve oluştururlar (Wendt, 1992, s. 398). Bu kavramsal çerçevede “biz” ve “öteki” arasındaki ayrım, kimliklerin ve dolayısıyla buna bağlı çıkarların ne şekilde oluşturulduğunu açıklamak için temel bir mekanizma sunmaktadır. “Biz” kimliği, bir figürün kendini ait olduğunu düşündüğü ve kolektif bir aidiyet ve dayanışma algısıyla tanımladığı bir kimliği ifade ederken; “öteki” kavramı genellikle bu kimliğin karşıtı ve dışsal olarak konumlanan bir dış grup veya tehdit olarak algılanmaktadır. Bu ayrım, aktörlerin çıkarlarını nasıl belirlediği ve bu belirlemenin sosyal bağlamdaki anlamı bakımından bir paralellik kuran dostluk veya düşmanlık ilişkilerini nasıl geliştirdiğini ve bu ilişkinin toplumsal bağlamdaki anlamını ortaya koyar. Örnek olarak bir örgüt, farklı bir grubu ya da genellikle kendisini “biz” olarak iş birliği odaklı bir aktör olarak tanımlayabilirken, “öteki” olarak gördüğü bir devleti ya da grubu tehdit veya rekabet unsuru olarak niteleyebilmektedir. Bu durum, çıkarların, kimlikler üzerinden sosyal olarak inşa edilen dinamik bir süreç olduğunu açıkça göstermektedir.

İdeoloji, bireylerin ve grupların dünyayı algılama ve anlamlandırma biçimlerini şekillendiren temel bir yapı taşıdır. Bu kavram, yalnızca bir düşünce sistemi olarak değil, aynı zamanda toplumsal gerçekliklerin inşasında ve sürdürülmesinde merkezi bir rol oynar. Eagleton’a (1991, s. 223) göre, ideoloji, toplumsal pratikleri meşrulaştıran ve bireylerin toplumsal kimliklerini anlamlandırmalarına aracılık eden bir araçtır. Berger ve Luckmann’a (1991, ss. 23-24) göre ise, toplumsal gerçeklikler bireyler arasındaki etkileşimler yoluyla inşa edilir ve ideolojiler, bu inşa sürecinde anlamların çerçevelenmesini sağlar.

4. SOSYAL KİMLİK

Sosyal kimlik teorisi, bireylerin kendi kimliklerini sosyal gruplar üzerinden tanımlamalarını ve bu gruplara aidiyet hissi geliştirme süreçlerini açıklayan bir yaklaşımdır (Tajfel & Turner, 1979, s. 34). Bu teori, bireylerin sosyal çevrelerini kategorize ederek bir "biz" (in-group) ve "onlar" (out-group) ayrımı oluşturduğunu ve bu ayrımların grup içinde dayanışmayı artırırken grup dışını ötekileştirme eğilimini güçlendirdiğini öne sürer. Tajfel’e (1981, ss. 255-259) göre, sosyal kimlik, bireylerin sadece kendilerini tanımlamalarını değil, aynı zamanda bu tanımlamaları olumlu hale getirme çabalarını da içerir. Bireyler ait oldukları grubu üstün veya pozitif bir ışık altında görmeye çalışırken grup dışında kalan üyeleri yani diğerlerini genellikle daha olumsuz algılar (Tajfel & Turner, 1986, s. 16).

Sosyal kimlik teorisinin temel kavramlarından biri de "sosyal kategorizasyon" kavramıdır. Bu kavram; bireylerin çevrelerindeki insanları belirli kategorilere koyduğunu ve bu kategorizasyonun bir grup içi ve grup dışı ayrımı oluşturduğunu ifade etmektedir. Grup içi üyeler, genellikle daha bireysel ve benzersiz özelliklere sahip olarak algılanırken, grup dışı üyeler daha homojen ve stereotipik bir şekilde değerlendirilir (Brigham & Barkowitz, 1978, s. 310; Park & Rothbart, 1982, s. 1054). Bu bağlamda değerlendirildiğinde terörist gruplar, grup içi dayanışmayı bir arada tutmanın bir yolu olarak söylemlerinde "biz" ve "onlar" ayrımını stratejik bir şekilde kullanmakta ve grup dışını bir tehdit unsuru olarak tasvir etmektedir (Hogg & Abrams, 1988, ss. 92-100). Özellikle bu söylem hem grubun kimlik inşası hem de üyelerin mobilizasyonu için önemli bir kıstas haline gelmektedir.

Ayrımcılık, grup içi (in-group) ve grup dışı (out-group) ayrımından beslenen, bireylerin sosyal kategorilere dayalı olarak önyargı geliştirmesine sebep olmaktadır (Allport, 1954, ss. 41-42). Sosyal kimlik teorisi, bireylerin sosyal gruplar aracılığıyla kimliklerinin bir parçası olduğunu kabul ettiği ve bu gruplara duyduğu aidiyet hissini geliştirme süreçlerini açıklayan bir yaklaşımdır (Tajfel & Turner, 1979, s. 34). Bu teori, bireylerin sosyal çevresini kategorilere ayırarak "biz" ve "onlar" ayrımları yaptığını ve bu ayrımların grup içi dayanışmayı artırırken grup dışını ötekileştirme eğilimini güçlendirdiğini iddia etmektedir. Tajfel'e (1981, ss. 255-256) göre sosyal kimlik, bireylerin yalnızca kendilerini tanımlamalarını değil, aynı zamanda bu tanımlamaları olumlu hale getirme çabalarını da içermektedir. Araştırmalar, genellikle bireylerin grup içi üyeleri daha benzer ve kompleks olarak algılandığını, grup dışında kalanları ise daha homojen ve bireysellikten yoksun olarak görüldüğünü ortaya koymuştur (Park & Rothbart, 1982, s. 1052)

Terörist grupların "biz" ve "onlar" ayrımını oluştururken en sık başvurdukları yöntemlerden biri kolektivizmin ön plana çıkarılmasıdır. Grup kimliği, bireysel kimliği baskılayarak, bireylerin kendilerini tamamen "biz" grubunun hedeflerine adanmasına neden olmaktadır (Schwartz, Dunkel, & Waterman, 2009, ss. 540-542). Bu kolektivist yapı içinde, bireyler yalnızca grubun çıkarlarını önceleyen bir kimlik benimsemekte ve kişisel hedeflerini geri plana atmaktadırlar. Özellikle radikalleşme süreçlerinde, bireylerin grup aidiyetlerini sorgulamadan kabul etmeleri ve "onlar" grubunu dış tehdit olarak görmeleri sağlanmaktadır. Böylece, bireylerin şiddet içeren eylemleri yalnızca bireysel kararlar değil, grup kimliğinin bir uzantısı olarak ortaya çıkmaktadır.

Sumner'a (1906, s. 12) göre sosyal kimlikteki en temel ayrım iç grup ve dış grup arasındaki ayrımdır. İç-grubun üyeleri arasındaki bağlar barış, düzen ve hukuk temelinde kurulurken, dış-gruplarla ilişki genellikle çatışma ve rekabete dayanır. Bu ayrım, grup kimliğinin oluşturulmasında temel bir role sahiptir.

Sumner'ın erken dönem çalışmaları, iç-grup ve dış-grup ayrımının doğasını açıklarken, Tajfel ve Turner (1979)'ın sosyal kimlik çalışmaları bu ayrımın bireylerin sosyal kimlik oluşturma sürecindeki psikolojik temellerine odaklanmıştır. Sosyal Kimlik Teorisi, bireylerin grup içindeki olumlu bir kimlik arayışının grup dışına yönelik ayrımcı davranışları nasıl tetiklediğini açıklar.

Söylem bağlamında da Berger ve Luckmann (1991, s. 39) da dilin toplumsal gerçekliklerin inşasında temel araç olduğunu öne sürer. 'Biz' ve 'onlar' gibi kategorize edici zamirler gruplar arası ayrımların şekillendirilmesinde ve sürdürülebilirliğinde kritik bir rol oynar.

Tajfel ve Turner'ın sosyal kimlik teorisi, bireylerin kimliklerini oluştururken grup aidiyetlerine nasıl yöneldiğini ve bu durumun grup dışına yönelik ayrımcı tutumları nasıl etkilediğini açıklar. Sosyal kimlik, bireylerin kendilerini belirli bir sosyal grubun parçası olarak tanımlamalarına dayanır ve bu süreç, sadece bireysel psikolojik bir olgu olarak kalmaz, aynı zamanda dil aracılığıyla toplumsal düzeyde inşa edilir. Bu noktada Berger ve Luckmann'ın toplumsal gerçeklik inşasına dair çalışmaları, dilin yalnızca bir iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda sosyal kimliklerin şekillendirilmesinde ve gruplararası sınırların oluşturulmasında temel bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. 'Biz' ve 'onlar' gibi zamirler, bireylerin sosyal kimliklerini nasıl oluşturduklarını ve bu kimliklerin söylemsel olarak nasıl üretildiğini anlamamıza yardımcı olur. Dolayısıyla sosyal kimlik teorisinin sosyal inşacılık teorisiyle eklemlenmesi, bireylerin grup aidiyeti ile gruplar arası ayrımcılığı nasıl deneyimlediğini anlamamızı sağlarken, bu sürecin söylem aracılığıyla nasıl sürdürülebilir hale geldiğini de açıklamaktadır.

Terörist propaganda söylemlerinde, "biz" grubunun kahramanlaştırılması ve dış grubun sıradanlaştırılması, kimlik inşa süreçlerinde kritik bir rol oynamaktadır. Rasoulkolamaki, Kaur, Zhdanava ve Mat Isa (2023), DEAŞ'ın ideolojik mesajlarını yaymak için kullandığı bir dergide yer alan söylem stratejilerini inceleyerek, örgütün kendi militanlarını bireyselleştirilmiş anlatılar yoluyla temsil ettiği ve onları belirli unvanlar ve sıfatlarla anarak yüceltiğini ortaya koymuşlardır. Örgüt, kendi üyelerini 'hilafetin askerleri' ya da 'İslam Devleti'nin aslanları' gibi ifadelerle tanımlayarak bireysel kahramanlık anlatılarını öne çıkarmakta ve bu yolla aidiyet duygusunu pekiştirmektedir. Buna karşılık, dış grup aktörleri genelleştirilmiş ve homojenleştirilmiş bir düşman olarak sunulmaktadır. Düşman unsurları yalnızca "öldürülen 40'tan fazla kişi", "yaralanan 250'den fazla kişi" gibi ifadelerle tanımlanmakta, bireysel kimlikleri ve insanî yönleri tamamen göz ardı edilmektedir. Bu tür bir söylem, düşmanı bireysel bir varlık olmaktan çıkararak sadece bir rakam veya istatistik haline getirmekte, böylece şiddeti meşrulaştırmaktadır (Rasoulkolamaki vd., 2023, s. 7-10). Bu dergide kullanılan söylemsel stratejiler yalnızca dilsel değil, görsel unsurlarla da desteklenmektedir. İç grup üyeleri bireyselleştirilmiş ve güçlü figürler olarak gösterilirken, düşman unsurlar anonim, pasif ve kimliksiz kitleler olarak temsil edilmektedir. Bu durum, iç grup üyelerinin motivasyonunu artıran bir psikolojik strateji olarak kullanılmakta ve radikalleşmeyi teşvik etmektedir.

Dîni temelli örgütlerin içinde bulunduğu gruplarını çerçevelerken kullandığı 'biz' zamirini genellikle kutsal ve ahlâkî bir üstünlükle ilişkilendirirken (Kepel, 2002, ss. 16-17), etnik temelli örgütlerde bu zamir, tarihsel ve kültürel bağlamlarla tanımlanır (Horowitz, 2000, s. 208). Buna karşılık, 'onlar' zamiri, her iki örgüt türünde de tehdit unsuru olarak ötekileştirilir ve çatışma çerçevesinin temel bir bileşeni olarak iki tarafta da var olmaktadır.

Strindberg (2020, s. 14), “biz” ve “onlar” kavramları ile grup kimliği ve grup mobilizasyon süreçlerinde sosyal inşacılık teorisini bir araya getirmekte ve merkezî bir rol oynamakta olduğunu öne sürmektedir. Özellikle terör örgütleri, bu tür söylemsel ayrımları kullanarak grup üyelerinin aidiyet hissini güçlendirirken, dış-grupları çatışmanın ana kaynağı olarak konumlandırır. Bu durum, terör örgütlerinin üyelerini mobilize etme stratejilerinde dilin temel bir araç olduğunu göstermektedir.

Propaganda iki ana işlevi yerine getirir: ajitasyon ve entegrasyon. Ajitasyon propagandası, bireyleri harekete geçmeye teşvik ederken, entegrasyon propagandası, bireylerin belirli bir ideolojik sisteme bağlılıklarını güçlendirmeyi amaçlar (Winter, 2015, s. 21). Literatürde, ajitasyon ve entegrasyon propagandasının stratejik işlevleri detaylı bir şekilde ele alınmış olsa da (Ellul, aktaran Winter, 2015, s. 20), bu stratejilerin söylemsel unsurlarla nasıl desteklendiği ve 'biz' ve 'onlar' ayrımlarıyla nasıl ilişkilendirildiği yeterince incelenmemiştir. Özellikle Marc Sageman (2004) ve Jessica Stern (2003), terörist grupların bireyleri radikalleştirme süreçlerinde grup aidiyetinin ve entegrasyon propagandasının etkilerini vurgulamış; ancak bu süreçlerin dil ve söylem düzeyindeki etkilerine daha az odaklanılmıştır. Bu çalışma, bu eksikliği gidermek için bu propagandaların dil ve söylem düzeyindeki etkilerini analiz edecektir.

5. “BİZ” VE “ONLAR”

Bu bölümde terör örgütü liderlerinin söylemsel stratejilerini anlamak için farklı dînî ve etnik temelli vakalar incelenecektir. Bu analiz, 'biz' ve 'onlar' ayrımının grup kimliğini güçlendirme ve mobilizasyon stratejilerindeki işlevini anlamayı amaçlamaktadır. Seçilen vakalar, farklı ideolojik temellere dayanan söylemlerin benzerlik ve farklılıklarını ortaya koymayı hedeflemektedir.

5.1 Dînî Temelli Terör Örgütlerinde Radikalize Oluşun Yansımaları

Bu çalışma kapsamında ele alınan alıntılardan biri, dînî temelli bir terör örgütü olan Tevhid ve Cihat Örgütü'nün lideri Ebu Musab ez-Zerkavî'nin 2004 yılında yaptığı bir konuşmasından alınmıştır. 1999 yılında Ebu Musab el-Zerkavî tarafından kurulan Tevhid ve Cihat Örgütü, El-Kaide ile bağlantılı bir yapı olarak ortaya çıkmıştır. Örgütün kökeni, 1990'ların başında Ürdün'de kurulan Bayat al-Imam grubuna dayanmaktadır. 1999 yılında El-Kaide liderliğiyle ilişkiler kurmuş ve 2001 yılında Afganistan'da Taliban ile savaşmıştır. ABD'nin Afganistan'a düzenlediği hava saldırılarının ardından, Zerkavî örgüt üyeleriyle birlikte İran'a geçmiş ve ardından Irak'a yönelerek örgütünü genişletmiştir (Kirdar, 2011, s. 3). Zerkavî'nin ölümünden sonra örgüt, 2006 yılında Bağdat ve çevresindeki birkaç ili kapsayan bölgede sözde Irak İslam Devleti kurduğunu ilan etmiş ve ismini sözde Irak İslam Devleti (İİD) olarak değiştirmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017). Hem Irak El-Kaidesi hem de Tevhid ve Cihat Örgütü, sefeli-cihatçı bir ideolojiye dayanarak kendisini dînî bir temele oturtmuş ve özellikle radikal söylemleriyle küresel Müslüman kitlelere hitap etmeyi hedeflemiştir (Hadra, 2015, s. 43; Kirdar, 2011, s. 6). 2013 yılında ise Rakka'yı ele geçiren İİD, Irak ve Suriye topraklarında örgütün devamı olarak

sözde bir “İslam Devleti” kurduğunu iddia ederek adını sözde Irak Şam İslam Devleti (DEAŞ) olarak değiştirmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2017). Zerkavî bir konuşmasında şöyle demiştir:

Ve siz! Sabırlı olan mücahitler, her felakete ve çektiğimiz zorluklara rağmen, Allah’a yemin ederim ki düşmanlarımız bizde yalnızca nefret ettikleri her şeyi görecek. Onlara karşı mevcut tüm yollarla cihat edeceğiz. Onlarla savaşmak için her şeyi feda edeceğiz. Allah adına hak yolundan saptıranlara karşı durmak en büyük eylemlerden biridir. Sadece birkaç gün sabredin ve Allah yardımını, ardından zaferi getirecek (Ingram, Whiteside, & Winter, 2020, s. 22).

Bu konuşmada geçen “biz” ve “onlar” ayrımı, dînî temelli terör örgütü söylemlerinde sıklıkla görülen dilsel stratejilerin güçlü bir örneğini sunmaktadır. “Biz” olarak tanımlanan grup ilahi bir görevle donatılmış “savaşçılar” olarak idealize edilirken, “onlar” ise ‘nefret edilen’ ve ‘sürekli olarak savaşılması gereken’ düşmanlar olarak tasvir edilmiştir. Zerkavî, grup içi ve grup dışı ayrımını kullanarak grup içi dayanışmayı artırmayı, fedakârlık hissini güçlendirmeyi ve mücadeleyi meşrulaştırmayı amaçlamaktadır. Dil stratejisi, “Allah bize yardımını getirecek, ardından zaferi getirecek” gibi ifadelerle ilahi bir ödül vaadi sunarak örgüt üyelerinin motivasyonunu yükseltmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda Zerkavî’nin söylemi dînî temelli terörist grupların kimlik oluşturma sürecinde düşmanlaştırma ve kendi savunduğu düşünceyi ilahi bir güçle meşrulaştırma stratejisine bir örnek oluşturmaktadır.

Yine Zerkavî’nin 2004 yılında ABD güçleri tarafından ele geçirilen, dönemin El-Kaide liderine yazdığı mektupta şu ifadeler göze çarpmaktadır:

(Onlar) Şii’ler, aşılması imkânsız bir engel, gizlenen bir yılan, kurnaz ve kötü niyetli bir akrep, casus bir düşman ve nüfuz eden bir zehirdir. Biz burada iki seviyeli bir savaşa giriyoruz. Birincisi, açık ve belirgin; saldırgan bir düşmanla ve aşikâr bir inançsızlıkla. Diğeri ise, arkadaş kılığına bürünen, anlaşma gösteren ve dostluk çağrısı yapan ama kötü niyet besleyen ve zirveleri ve tepeleri büküp kıvrıyan kurnaz bir düşmanla zor ve çetin bir savaştır (ez-Zerkavi, 2004, aktaran Ingram vd., 2020, s. 39)

Zerkavî’nin bu ifadeleri Şii Müslümanlarını "tehlikeli bir düşman" olarak resmetmekte ve onlara yönelik şiddet içeren saldırıları meşrulaştırmayı amaçlamaktadır. Özellikle "yılan" ve "akrep" gibi metaforlarla "düşmanın" kimliği olumsuz bir şekilde resmedilmiş ve bu söylem, grup üyelerini mobilize etmek için güçlü bir araç olarak kullanılmıştır. Zerkavî, söylemlerinde Şii Müslümanları bir tehdit unsuru olarak çerçeveleyerek grup üyelerinde bir tehdit algısı oluşturmaya ve böylece onları şiddet eylemlerine yönlendirmeye çalışmaktadır. Bu söylem, örgütün Şii karşıtlığını pekiştirmek ve kendi şiddet eylemlerini meşru göstermek amacıyla bir mobilizasyon stratejisi olarak kullanılmaktadır. Böylece DEAŞ, grup içi dayanışmayı artırmak ve düşman olarak konumlandığı gruplara karşı saldırgan eylemleri teşvik etmek için söylemsel bir çerçeve inşa etmektedir.

Dînî temelli terör örgütlerinde ele alınan başka bir örnek olarak Usame bin Ladin, Amerikan işgali ile ilgili yaptığı bir konuşmasında “Amerikan ve İsrail işgalcilerinin” ‘onlar’ olarak konumlandırıldığı ve ‘cihadın’ örgüt üyelerine biçilmiş dînî bir zorunluluk olarak sunulduğu bir söylem inşa etmiştir. Bu söylem, düşman olarak görülen grupları şeytanlaştırarak kolektif bir kimlik yaratmayı amaçlamakta ve grup üyelerinin şiddet eylemlerine yönlendirilmesi için dînî bir çerçeve oluşturmaktadır. Bruce Lawrence’ın “*Messages to the World: The Statements of Osama Bin Laden*” adlı kitabında topladığı

metinler, bin Ladin ile yapılan röportajlardan alınmıştır. Bu röportajlarda kullandığı kutuplaştırıcı dil, dînî retoriği nasıl stratejik bir araç olarak kullandığını göstermektedir. Bu bağlamda bin Ladin, cihadı hem dînî bir görev hem de mantıksal bir zorunluluk olarak sunarak grup içi dayanışmayı pekiştirmeyi ve düşman algısını güçlendirmeyi hedeflemiştir. Örneğin, bir konuşmasında Amerika ve İsrail'e karşı şu ifadeleri kullanmıştır: “Amerikan işgalcilerini korkutmak dînî ve mantıksal bir zorunluluktur. Allah’a en yüce şekilde şükrediyoruz ki, bize İslam’ın kutsal mekânlarına yapılan İsrail-Amerikan saldırılarına karşı kendi yolunda cihat etme imkânını verdi (bin Ladin, aktaran Lawrence, 2005, s. 39).”

Bu konuşmada Ladin, Amerika ve İsrail’i ‘onlar’ olarak konumlandırırken, ‘biz’ zamiriyle El Kaide ideolojisini takip edenleri tanımlamakta ve cihadı bu grup için ‘dînî bir yükümlülük’ olarak çerçevelemektedir. Bu bağlamda cihat yalnızca bir direniş aracı olarak değil, aynı zamanda örgütün ideolojik söylemi içinde meşrulaştırılmaya çalışılan bir kavram olarak sunulmaktadır. Bu dil, terörist grupların şiddeti ve amaçlarını meşrulaştırma çabalarının güçlü bir örneğini sunmaktadır.

Zerkavî ve bin Ladin’in söylemleri, dînî temelli terörist grupların retorik stratejilerindeki farklı öncelikleri ve hedefleri açıkça ortaya koyarken, aynı zamanda bu söylemlerin ortak bir çatıda birleştiğini de göstermektedir. Zerkavî’nin söylemi, mezhepsel çatışmayı körükleyerek Şii Müslümanları "yakın düşman" olarak hedef alırken, bin Ladin’in söylemi daha geniş bir küresel hedef çerçevesine sahip olup, Batı’yı ve özellikle Amerikan işgalini birincil düşman olarak tanımlamaktadır. Bu farklar, Zerkavî’nin söylemini daha yerel ve mezhepsel bir bağlamda şekillendirirken, bin Ladin’in küresel bir direniş hareketi inşa etmeye yönelik stratejik bir dil kullandığını ortaya koyar. Ancak, her iki liderin söylemi de "biz" zamirini kullanarak kendi grup kimliklerini ahlâkî ve dînî bir üstünlük çerçevesinde tanımlamaktadır.

İki lider de konuşmasında "biz" zamiri ile örgüt üyelerine cihadın dînî bir zorunluluk olduğunu aşılama çalışmış ve grup üyelerinin haklı bir mücadele yürüttüğünü vurgulanmıştır. Her iki lider de "onlar" zamiri ile ötekileştirme yaparak düşmanı tehlikeli ve meşru bir hedef olarak konumlandırmaktadır. Zerkavî bu ötekileştirmeyi Şii Müslümanlara kadar genişletmiş ve mezhepsel düşmanlığı da bir mobilizasyon aracı olarak kullanmıştır. Buna karşı bin Ladin, söylemini yalnızca Batı ve özellikle Amerika üzerinde yoğunlaştırarak Şii-Sünni ayrımından kaçınmıştır. Bu durum, her iki liderin söyleminin farklı hedeflere odaklanmasına rağmen ötekileştirme stratejilerinin benzer temellere dayandığını göstermektedir.

Yine Bin Ladin’in 1997 yılında Peter Arnett isimli CNN muhabirle yaptığı röportajında “biz” ve “onlar” ayrımı açıkça ifade edilmektedir: “Dinimize göre, hiçbir gayrimüslimin bizim ülkemizde kalması caiz değildir. Bu nedenle, Amerikan sivilleri planlarımızda hedef olmasa da (onlar) ülkeyi terk etmelidirler. (Biz) Onların güvenliğini garanti etmiyoruz (bin Ladin, aktaran Ingram vd., 2020, s. 89).”

Bu röportaj, Usame bin Ladin’in Suudi Arabistan’daki Amerikan varlığına yönelik söylemlerindeki gerekçelendirmesinde ve “biz” ve “onlar” ayrımı üzerinden meşrulaştırıcı bir çerçeve sunmaktadır. Bin Ladin, Suudi Arabistan’ı İslam dünyasında özel bir yere sahip bir ülke olarak tanımlarken, Amerikan

askerlerinin ve sivillerinin bu topraklarda bulunmasını dînî açıdan kabul edilemez bir durum olarak meşrulaştırmaya çabalamıştır.

Bu söylemde Bin Ladin, 'biz' zamirini kolektif bir birlik ve dînî dayanışma ile inşa ederken, 'onlar' zamirini ise gayrimüslim Amerikalıları bir tehdit unsuru olarak çerçeveleme amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca, dînî referanslarla Suudi Arabistan'daki Amerikan varlığını gayrimeşru kılmaya çalışan bu dil, yalnızca dînî bir gerekçelendirme değil aynı zamanda bir uyarı işlevi de görmektedir.

Ebu Muhammed el-Adnanî, DEAŞ terör örgütünün sözde resmi sözcüsü olarak 2011 yılında başladığı görevinde, örgütün ideolojik söylemini şekillendiren ve sürekliliğini vurgulayan açıklamalar yapmıştır. 19 Temmuz 2014'te yayımlanan "Irak İslam Devleti Kalacak" başlıklı konuşmasında, DEAŞ'ın düşmanlarına karşı ideolojik ve askerî direnişini keskin bir şekilde ifade etmiş ve örgütün "baki" olduğuna dair retorik oluşturmuştur. Bu konuşma, yalnızca DEAŞ'ın sürekliliğini meşrulaştırmak için değil, aynı zamanda "biz" ve "onlar" ayrımını keskinleştirerek grup içi aidiyeti güçlendirmek için de dikkatlice tasarlanmıştır.

Ebu Muhammed el-Adnanî, DEAŞ'ın sözcüsü ve etkili liderlerinden biri olarak örgütün ideolojik ve operasyonel stratejilerinin şekillenmesinde merkezi bir rol oynamıştır. Adnanî, Batı'ya yönelik yalnız kurt saldırılarını teşvik eden propagandalarıyla tanınmış ve özellikle 2014 yılında yaptığı çağrılar, dünya genelinde birçok bireysel saldırıya ilham kaynağı olmayı hedeflemiştir (Celso, 2016, s. 90). Adnanî, DEAŞ'ın propagandasının şekillendirilmesinde ve Batı'ya yönelik terör saldırılarının teşvik edilmesinde merkezî bir figür olmuştur. Ayrımın çok net olarak hissedildiği bir konuşmasında şöyle demiştir;

Biz sizin Roma'nızı fethedeceğiz, haçlarınızı kıracağız ve kadınlarınızı, yüce Allah'ın izniyle esir alacağız. Bu, Allah'ın bize olan vaadidir. O, yücedir ve vaadinden dönmez. Eğer biz o zamana kadar ulaşamazsak, çocuklarımız ve torunlarımız ulaşacak ve oğullarınızı köle pazarında köle olarak satacaklar. (Holbrook, 2017, s. 157.)

Bu konuşma, DEAŞ'ın propagandasında sıkça kullanılan "biz" ve "onlar" ayrımını açık bir şekilde göstermektedir. "Biz", ilahi bir misyonla yüklenmiş, cihat yolunda ilerleyen saf ve üstün bir grup olarak idealize edilirken, "onlar" Batı dünyası ve özellikle Hristiyanlar; yozlaşmış, yok edilmesi gereken düşmanlar olarak çerçevelenmiştir. Roma'nın fethedilmesi ve haçların kırılması gibi sembolik ifadeler, Batı'yı dînî ve kültürel bir tehdit olarak tanımlarken, "çocuklarımız ve torunlarımız" vurgusuyla bu çatışmanın nesiller boyu sürececek bir mücadele olduğu ima edilmiştir. Bu söylem, grup üyeleri arasında aidiyet duygusunu güçlendirirken, "onlar"a karşı duyulan düşmanlığı artırarak mobilizasyonu destekleyen güçlü bir araç işlevi görmektedir.

Bu retorik, DEAŞ'ın düşmanlarını yalnızca askerî bir tehdit değil, aynı zamanda dînî bir yozlaşma unsuru olarak çerçeveleyen söylemini güçlendirmiştir. Adnanî, Zerkavî'nin mezhepsel sertliğini alıp daha kapsamlı bir "düşmanlar çemberi" oluşturmuş ve bin Ladin'in stratejik söylemlerinden ayrışarak, daha radikal ve keskin bir dil kullanmıştır. Bu söylem, DEAŞ'ın örgütün devamlılığına dair iddiasını pekiştirirken, düşman algısını daha geniş bir bağlamda ele almıştır.

Ebu Bekir el-Bağdadi, 2014 yılında örgütün “hilafet” ilan etmesiyle küresel çapta tanınmıştır. Irak’ın Samarra kentinde doğan Bağdadi, dînî eğitim almış ve 2010 yılında DEAŞ’ın lideri olmuştur. Bağdadi yönetimindeki DEAŞ, geniş kapsamlı saldırılar düzenleyerek Suriye ve Irak’ta büyük bir çevreyi etkilemiştir (Alkaff, 2014).

El-Bağdadi’nin söyleminde, DEAŞ yalnızca kendini meşru bir yapı olarak sunmakla kalmayıp, aynı zamanda “biz” zamiri ile kendisini tüm ‘Müslümanların temsilcisi’ olarak konumlandırmakta ve “onlar” zamiri ile düşmanlarını dışlayarak karşıt bir kimlik inşa etmektedir. Konuşmasında, örgütün varlığının İslam’ın korunması için zorunlu olduğunu iddia ederek, DEAŞ’ın olmadığı bir durumda cihadın da mümkün olmayacağını öne sürmektedir:

Biz bu zaferin içindeyken... düşmana karşı savaşırken ve... safları sıklaştırmak ve ümmeti birleştirmek için destek çağrısında bulunurken... çok yönlü ve acımasız bir medya saldırısıyla karşı karşıya kaldık. İki nehir diyarında ‘Mücahitler Şura Konseyi’ veya İslam Devleti olmasaydı cihad nasıl olurdu? Ve İslam Devleti’nin askerleri silahlarını bırakıp cihadı durdursaydı işler nasıl gelişirdi? Cevap bellidir... Onlar onuru ayaklar altına alacak, ekinler ve hayvanlar yok edilecekti (El-Bağdadi, 2007, s. 2).

DEAŞ, bu ifadelerle yalnızca kendisinin cihadı sürdürebileceğini ve Müslümanların koruyucusu olduğunu iddia etmekte, böylece örgütü İslam’ın (sözde) tek hakiki temsilcisi olarak sunmaktadır. Ayrıca, DEAŞ dışındaki İslamcı grupları da dolaylı olarak eleştirerek, “gerçek cihadı” yalnızca kendi örgütünün gerçekleştirebileceğini ima etmektedir:

Eğer buna inanmıyorsanız, düşman karşısında en mükemmel yönteme, en saf bayrağa ve en büyük güce sahip olduğunu iddia eden herhangi bir savaşçı gruptan... Amerikan karargâhına sızmaya yönelik üç askerî operasyon ya da en azından bir Amerikan askerî üssüne yönelik tek bir operasyonun görüntülerini yayımlamasını istiyorum (El-Bağdadi, 2007, s. 3).

Bu söylem, DEAŞ’ın kendini İslam’ın ve cihadın tek hakiki temsilcisi olarak sunma stratejisinin bir parçasıdır. “Biz” zamiri ile DEAŞ’ı ‘Müslümanların sesi olarak’ çerçeveleyen Bağdadi, “onlar” zamiri ile ise düşmanlarını hem gayrimüslimler hem de “itaatsiz Müslümanlar” olarak kategorize etmektedir. Böylece örgüt üyelerini hem dış hem de iç düşmanlara karşı mobilize etmek ve grup kimliğini pekiştirmek için söylemi stratejik bir araç olarak kullanmaktadır.

Bu bağlamda dînî temelli terör örgütlerinin söylemleri, dil aracılığıyla "biz" ve "onlar" ayrımını inşa ederek toplumsal gerçeklikleri şekillendirmektedir. Örgüt liderlerinin grup üyelerini ahlaki üstünlükle tanımlarken düşmanlarını tehdit olarak konumlandırmaları, yalnızca ideolojik bir çerçeve sunmaz, aynı zamanda bu gerçekliği toplumsal bağlamda yeniden üretir.

Zerkavî’nin Şii Müslümanları "yılan" ve "akrep" gibi olumsuz metaforlarla tanımlaması dilin düşmanı şeytanlaştırarak grup içi dayanışmayı artırmak için nasıl bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu söylem sosyal kimlik teorisinin "dış grup" algısını güçlendirme sürecine uygun bir örnektir (Tajfel & Turner, 1986). "Biz" zamirininin ahlaki ve ilahi bir görev bilinciyle tanımlanması, grup üyelerine bir

aidiyet ve meşruiyet duygusu sağlarken, "onlar" zamiriyle ötekileştirilen düşman, meşru bir hedef olarak anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde bin Ladin'in söylemlerinde, Amerikan işgalini "İslam'ın kutsal topraklarına yapılan bir saldırı" olarak tanımlaması dînî referanslarla güçlendirilmiş bir gerçeklik inşasıdır. Bin Ladin, cihat söylemini yalnızca dînî bir zorunluluk değil, aynı zamanda mantıksal bir mücadele olarak sunarak, grup kimliğini güçlendirmek ve direnişi meşrulaştırmak için sosyal inşacılık teorisinin dilin ideolojik işlevine dair temel savlarıyla uyumlu bir strateji kullanmıştır (Wendt, 1992).

Bağdadi'nin söylemindeki kalıcılık vurgusu örgütün ideolojik sürekliliğini ve meşruiyetini pekiştirmek için dili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu söylem sosyal inşacılığın gerçekliklerin dil ve söylem yoluyla nasıl kurulduğuna dair temel iddiasını doğrular. Bağdadi'nin sadece dış düşmanları değil, diğer İslamcı grupları da "onlar" kategorisine yerleştirerek DEAŞ'ı İslam'ın tek hakiki temsilcisi olarak tanımlaması, grup kimliğini ve düşman algısını inşa etmek için dilin nasıl stratejik bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir.

5.2 Etnik Temelli Terör Örgütlerinde Radikalize Oluşun Yansımaları

Etnik temelli terör örgütlerinde "biz" ve "onlar" ayrımı çoğunlukla tarihsel mağduriyetler, kültürel haklar ve toprak talepleri üzerinden şekillenmektedir. IRA (İrlanda Cumhuriyet Ordusu/Irish Republican Army) bu ayrımı kullanarak İrlanda halkının etnik kimliğini İngiliz hükümetinin "öteki" olarak çerçevesiyle bir mücadelenin temeline yerleştirmiştir (Dingley, 2012, s. 1). Etnik terörist gruplar mücadeleye genellikle etnik kimliği güçlendirerek başlamaktadır. Bu çabada teröristler çoğunlukla zorlu bir mücadeleyle karşı karşıya kalmaktadır: bölge, kabile, mezhep, aile ve devlet, bireyler için rakip kimlik kaynaklarıdır. Teröristin ilk görevi, daha geniş bir etnik topluluk için etnik kimliği siyasi açıdan önemli hale getirmektir. Bu nedenle etnik teröristlerin ve genel olarak etnik siyasi hareketlerin en yaygın taleplerinden birinin dil ile ilgili olması şaşırtıcı değildir. Pek çok halk, ulus olma iddiasını dil temeline dayandırır (Byman, 1998, s. 154).

İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA), 20. yüzyılın başlarından itibaren İrlanda'nın bağımsızlığı ve birleşik bir İrlanda Cumhuriyeti kurulması hedefiyle faaliyet göstermiş, etnik temelli bir terör örgütü olarak tanımlanmıştır. İngiltere'nin Kuzey İrlanda üzerindeki egemenliğine karşı uzun yıllar boyunca silahlı mücadele yürütmüştür. Örgüt, 1969 yılında Provisional IRA (Geçici IRA) ve Official IRA (Resmi IRA) olarak ikiye ayrılmıştır. Provisional IRA şiddet içeren yöntemleri sürdüren kanat olarak tanınmış ve özellikle Kuzey İrlanda'daki Katolik halkın haklarını savunduğunu iddia etmiştir (Coogan, 2000, s. 184).

IRA'nın temel hedefleri arasında İngiliz yönetiminin Kuzey İrlanda'dan tamamen çekilmesi ve İrlanda Cumhuriyeti ile birleşik, bağımsız bir İrlanda devleti kurulması yer almıştır. Örgüt Protestan birlik yanlısı grupların etkisini azaltmayı ve Katolik azınlıkların haklarını korumayı hedeflemiştir (English, 2003, s. 66).

Örneğin, Cathal Goulding'in 1969 yılında yaptığı açıklamada şu ifadeler yer almaktadır:

Altı İlçe (Kuzey İrlanda), İngiliz emperyalizminin ve yerel garnizonu Unionist Parti'nin çıkarlarına hizmet eden, silah zoruyla yönetilen bir İngiliz kolonisidir. Adaletsizlik üzerine kurulmuştur ve bu adaletsizlik, silahlı kuvvetlerin desteği olmadan varlığını sürdürmez. Bu kötücül varlık İrlanda halkı için devam eden bir meydan okumadır ve biz İrlanda halkı bu varlığı asla kabul etmemiştir ve asla kabul etmeyecektir (Goulding, 1969).

Dini temelli örgütlerden farklı olarak IRA'nın bakış açısı daha çok etnik bir grup kimliği ve tarihsel bir hak iddiası etrafında şekillenmiştir (Taylor, 2014, s. 17). "Biz" zamiri İrlandalı Katolikleri ve onların özgürlük mücadelesini kapsarken, "onlar" zamiri işgalci bir güç olarak İngiltere'yi ve onların destekçilerini temsil etmektedir (English, 2003, s. 115). Sosyal inşacılık perspektifinden değerlendirildiğinde bu strateji toplumsal kimliklerin inşasında ve çatışmaların meşrulaştırılmasında dilin rolünü vurgulamaktadır (Berger & Luckmann, 1991). Etnik temelli örgütler tarihsel bağlamı ve mağduriyet söylemini kullanarak grup içi dayanışmayı güçlendirmeyi ve dış grubu tehdit unsuru olarak göstermeyi hedeflemektedir. IRA'nın bu stratejisi İngiliz yönetimine karşı etnik bir direniş inşa etme çabasıyla örtüşmektedir.

Tamil Kaplanları (LTTE), Sri Lanka'nın kuzey ve doğusunda yaşayan Tamil halkını temsil ettiğini iddia ederek bağımsız bir Tamil Eelam devleti kurmayı hedeflemiştir. Örgüt, Sinhala etnik çoğunluğunun baskıcı politikalarına ve ayrımcı uygulamalarına karşı Tamil kimliğini ve haklarını savunmayı amaçladığını iddia etmektedir (Bloom, 2005, s. 67). Tamil Kaplanları'nın lideri Velupillai Prabhakaran 1992 yılında yaptığı bir konuşmada şu ifadeleri kullanmıştır: *"Düşmanımız acımasızdır ve savaşa, şiddete adanmıştır. Onların hedefi anavatanımızı yok etmektir. Onun yüreğinden adalet bekleyemeyiz. Bu koşullarda ne yapabiliriz? Mücadelemizi sürdürmekten, mücadelemizi yoğunlaştırmaktan başka bir seçeneğimiz yok."* (Prabhakaran, 1992).

Prabhakaran'ın bu ifadeleri, Tamil halkını "biz" olarak nitelendirip haklı bir mücadele içinde olan bir grup olarak idealize ederken, Sinhala liderliğini "onlar" olarak kategorize edip "acımasız" ve "yıkıcı" bir düşman olarak tanımlamaktadır. Bu ayrım Tamil kimliğinin siyasi ve toplumsal bir mücadele aracı olarak mobilize edilmesine olanak tanımıştır.

Dini temelli örgütlerden farklı olarak Tamil Kaplanları'nın ortaya çıkışı daha çok etnik kimlik ve tarihsel mağduriyet üzerinden şekillenmiştir (Chalk, 1999, s. 103). "Biz" zamiri Tamil halkını ve onların bağımsızlık mücadelesini kapsarken, "onlar" zamiri baskıcı bir rejim olarak Sinhala liderliğini temsil etmiştir. Bu dil stratejisi Tamil halkını birleştirmeyi ve dış grubu (Sinhala hükümetini) meşru bir hedef olarak çerçevelemeyi amaçlamıştır (Bloom, 2005, s. 90).

Sosyal inşacılık perspektifinden değerlendirildiğinde Tamil Kaplanları'nın söylemlerinde kimliğini ve mağduriyet söylemini inşa etmek için dilin "manipülasyon" gücününün bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir (Berger & Luckmann, 1991, s. 38). Prabhakaran'ın konuşmaları, Tamil halkının tarihsel mağduriyetini vurgulayarak kimlik mücadelesini tanımlamış ve meşru bir direniş çerçevesi oluşturmayı amaçlamaktadır. Sosyal kimlik teorisine göre bu tür söylemler, Tamil halkını olumlu bir kimlik

çerçevesine oturarak grup içi dayanışmayı artırmayı ve düşman grubu ahlaki olarak "kötü" olarak çerçevelemeyi hedeflemiştir.

IRA'nın "biz" ve "onlar" ayrımını kullanarak toplumsal kimlikleri şekillendirme stratejileri, etnik temelli diğer terör örgütlerinin söylemleriyle benzerlik taşır. Tamil Kaplanları (LTTE) da benzer bir şekilde, Tamil halkını bir "biz" grubu olarak tanımlamış ve Sinhala hükümetini "ötekileştirilen" bir düşman grubu olarak konumlandırmıştır. Bu söylem, etnik kimlik inşasında tarihsel mağduriyet ve toplumsal haklar gibi unsurları merkezine almıştır. IRA'nın İrlanda halkını İngiliz yönetimine karşı mobilize etme stratejisiyle benzer şekilde, Tamil Kaplanları da Tamil kimliğini güçlendirmeyi ve Sri Lanka'daki Sinhala egemenliğini hedef alarak bağımsız bir Tamil devleti kurmayı amaçlamıştır.

Sosyal kimlik teorisi açısından değerlendirildiğinde, her iki örgüt de kendi etnik gruplarını olumlu bir kimlik çerçevesine oturarak grup içi dayanışmayı artırmayı hedeflemiştir (Tajfel & Turner, 1979, s. 40). Örneğin, Tamil Kaplanları'nın lideri Velupillai Prabhakaran'ın konuşmaları, Tamil halkını mağdur ve haklı bir topluluk olarak idealize ederken, Sinhala yönetimini baskıcı ve zalim bir "onlar" grubu olarak tanımlamaktadır. Bu, IRA'nın İngiltere'ye karşı geliştirdiği söylemlerle benzer bir dil stratejisine işaret etmektedir.

Sosyal inşacılık perspektifinden bakıldığında ise hem IRA hem de Tamil Kaplanları, dilin toplumsal gerçeklikleri şekillendirme gücünden faydalanmıştır (Berger & Luckmann, 1991, s. 54). Her iki örgüt de tarihsel bağlamı ve mağduriyet söylemini kullanarak etnik kimlikleri yeniden inşa etmiş ve bu kimlikleri siyasi hedefleri doğrultusunda mobilize etmiştir. Bu bağlamda, Tamil Kaplanları'nın etnik kimliği ve mağduriyet söylemini nasıl kullandığını analiz etmek etnik temelli terör örgütlerinin dil stratejilerini anlamak için önemli bir bakış açısı sunmaktadır.

6. SONUÇ

Dîni temelli terör örgütleri, "biz" zamirini kutsal bir misyon ve ilahi bir meşruiyet çerçevesinde tanımlayarak grup üyelerine ahlaki bir üstünlük atfetmektedir. Örneğin, IŞİD sözcüsünün söylemleri, "biz" kimliğini Tanrı'nın seçilmiş kulları olarak yüceltirken, "onlar" kimliğini ahlaksız, tehditkâr ve yok edilmesi gereken bir grup olarak tanımlamaktadır. Bu söylem, grup içi dayanışmayı güçlendirmek ve mücadeleyi meşru göstermek için kullanılmaktadır. Özellikle dîni söylemler, grup üyelerinin fedakârlık yapma istekliliğini artırmakta ve cihat kavramını dîni bir zorunluluk olarak çerçevelemektedir. Burada şiddet, yalnızca savunma veya direniş değil, aynı zamanda tanrısal bir görev olarak görülmekte; böylece bireysel eylemler kolektif bir misyonun parçası olarak çerçevelemektedir.

Zerkavî'nin Şii Müslümanları "*yılan*" ve "*akrep*" gibi olumsuz metaforlarla tanımlaması dilin düşmanı şeytanlaştırarak grup içi dayanışmayı artırmak için nasıl bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu söylem sosyal kimlik teorisinin "dış grup" algısını güçlendirme sürecine uygun bir örnektir (Tajfel & Turner, 1986). "Biz" zamirininin ahlaki ve ilahi bir görev bilinciyle tanımlanması, grup üyelerine bir

aidiyet ve meşruiyet duygusu sağlarken, "onlar" zamiriyle ötekileştirilen düşman, meşru bir hedef olarak anlaşılmaktadır.

Benzer şekilde bin Ladin'in söylemlerinde, Amerikan işgalini "İslam'ın kutsal topraklarına yapılan bir saldırı" olarak tanımlaması dînî referanslarla güçlendirilmiş bir gerçeklik inşasıdır. Bin Ladin, cihat söylemini yalnızca dînî bir zorunluluk değil, aynı zamanda mantıksal bir mücadele olarak sunarak, grup kimliğini güçlendirmek ve direnişi meşrulaştırmak için sosyal inşacılık teorisinin dilin ideolojik işlevine dair temel savlarıyla uyumlu bir strateji kullanmıştır (Wendt, 1992).

Bağdadi'nin söylemindeki kalıcılık vurgusu örgütün ideolojik sürekliliğini ve meşruiyetini pekiştirmek için dili bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu söylem sosyal inşacılığın gerçekliklerin dil ve söylem yoluyla nasıl kurulduğuna dair temel iddiasını doğrular. Bağdadi'nin sadece dış düşmanları değil, diğer İslamcı grupları da "onlar" kategorisine yerleştirerek DEAŞ'ı İslam'ın tek hakikî temsilcisi olarak tanımlaması, grup kimliğini ve düşman algısını inşa etmek için dilin nasıl stratejik bir şekilde kullanılabileceğini göstermektedir.

Dînî temelli terör örgütlerinin söylemlerinde "biz" ve "onlar" ayrımı mezhepsel ve politik hedeflere ulaşmak için temel bir stratejik araç olarak kullanılmaktadır. Zerkavî, bin Ladin, Adnanî ve Bağdadi gibi liderlerin söylemlerinde bu ayrım hem grup içi dayanışmayı güçlendirmek hem de düşman algısını netleştirmek için güçlü bir araç işlevi görmüştür. "Biz" zamiri dînî bir üstünlük, ahlaki doğruluk ve ilahi bir görev bilinci ile tanımlanırken "onlar" zamiri düşman olarak görülen grupları sürekli bir tehdit ve tehlike unsuru olarak çerçevelemektedir. Bu ayrım terör örgütlerinin ideolojik sürekliliklerini sağlamak, grup üyelerini mobilize etmek ve şiddeti meşrulaştırmak için merkezî bir role sahiptir. Bu liderlerin söylemleri, sadece düşman algısını derinleştirmekle kalmamış hem de dînî referanslarla güçlendirilmiş bir kimlik inşası sürecini de açıklamaktadır.

Etnik temelli terör örgütleri ise, "biz" ve "onlar" ayrımını tarihsel mağduriyetler ve kültürel hak talepleri bağlamında inşa etmektedir. Örneğin, IRA ve Tamil Kaplanları gibi örgütler, "biz" zamirini ezilen, hakları gasp edilmiş ve tarihsel adaletin temsilcisi olarak tanımlarken, "onlar" zamirini baskıcı, işgalci ve tehdit unsuru olarak çerçevelemiştir. Bu söylem, grup içi dayanışmayı artırmanın yanı sıra, tarihsel haklılık ve mağduriyet algısıyla uluslararası desteği kazanmayı hedeflemektedir. Ancak burada da şiddetin meşruiyeti, tarihsel adaletsizliklerin giderilmesi ve ulusal bağımsızlık mücadelesinin bir parçası olarak gösterilmektedir. Şiddet, halkın haklarını korumak ve tarihsel haksızlıkları gidermek adına kaçınılmaz bir araç olarak sunulmakta; "biz" kimliği, yalnızca mazlum bir topluluk değil, aynı zamanda şiddet yoluyla haklarını geri alması gereken bir aktör olarak inşa edilmektedir. Bu iki örgüt türü arasındaki temel fark, şiddetin meşruiyetini hangi argümanlarla temellendirdikleridir: dînî örgütler ilahî emir ve manevî görev kavramlarını kullanırken, etnik örgütler tarihsel haklılık ve millî bağımsızlık söylemlerine dayanmaktadır. Her iki durumda da "biz" söylemi, grup içi dayanışmayı artırmak ve üyeleri mücadeleye motive etmek için kritik bir araç olarak kullanılmaktadır.

Dînî ve etnik temelli örgütler arasındaki temel fark, söylemsel stratejilerin odaklandığı alanlarda yatmaktadır. Dînî temelli örgütler, ilahî meşruiyet ve kutsal değerler üzerinden bir kimlik inşa ederken, etnik temelli örgütler tarihsel mağduriyet ve ulusal kimlik unsurlarına dayanmaktadır. Örneğin Zerkavî'nin Şii Müslümanlara yönelik söylemi, mezhepsel bir çatışmayı derinleştirirken, IRA'nın söylemi İngiliz sömürgeciliğine karşı tarihsel bir hak iddiasını vurgulamaktadır.

Michel Foucault'nun söylem analizi yaklaşımı çerçevesinde, terör örgütlerinin söylemlerinin yalnızca bir iletişim stratejisi değil, aynı zamanda toplumsal gerçekliklerin inşasında etkili bir araç olduğu görülmektedir. Foucault'nun vurguladığı gibi, söylemler sadece güç ilişkilerini yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda bu güç ilişkilerini yeniden üretir ve toplumsal hiyerarşileri pekiştirir. Bu bağlamda örgütlerin dil stratejileri, grup içi dayanışmayı artırmak, grup dışını ötekileştirmek ve meşru bir çatışma zemini inşa etmek için söylemsel bir güç olarak işlev görmektedir.

Berger ve Luckmann'ın sosyal inşacılık teorisi ise, oluşturulan kimliğin toplumsal gerçeklikleri şekillendirme sürecindeki merkezî rolünü vurgulamaktadır. Dînî temelli örgütlerde inşa edilen "biz" zamirinin kutsal bir üstünlük ve ilahî bir misyon çerçevesinde tanımlanması örgüt üyelerine ahlâkî bir dayanışma hissi kazandırmaktadır. Buna karşı etnik temelli örgütlerde "biz" zamiri, tarihsel mağduriyet ve ulusal kimlik bağlamında şekillenerek grup üyelerini haklı bir mücadele çerçevesine yerleştirmektedir. Örneğin IŞİD liderlerinin söylemlerinde "onlar" olarak betimlenen grubun öldürülmesi ilahi bir zorunluluk olarak gösterilirken, IRA ve Tamil Kaplanları gibi etnik temelli örgütler karşıt grubu ötekileştirerek etnik direnişlerini haklı göstermeye çalışmaktadır.

Dînî temelli terör örgütleri, "biz" kimliğini ilahi bir misyon ve kutsal değerler çerçevesinde tanımlarken, "onlar" kimliğini yozlaşmış ve düşmanca bir grup olarak çerçevelemektedir. Bu strateji, grup üyelerinin fedakârlık ve şiddeti meşrulaştırma eğilimlerini güçlendirmektedir. Buna karşılık, etnik temelli örgütler, tarihsel mağduriyet ve ulusal kimlik üzerinden bir "biz" ve "onlar" ayrımı inşa ederek, kimlik mücadelesini meşru bir direniş çerçevesinde tanımlamaktadır. Gelecekteki çalışmalar, söylem analizini genişleterek farklı örgütlerin, coğrafi bağlamların ve ideolojik yapıların karşılaştırmalı bir analizini yaparak bu alandaki literatürü daha da geliştirebilir.

Bu çalışmada, sosyal kimlik teorisi çerçevesinde terörist söylemlerin "biz ve onlar" ayrımını nasıl pekiştirdiği analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, terörist grupların kimlik inşasını stratejik bir mobilizasyon aracı olarak kullandığını göstermektedir. Bu noktada, sosyal kimlik kuramı terörist grupların aidiyet duygusunu nasıl güçlendirdiğini ve düşman kimliğini nasıl sabitlediğini açıklamada kritik bir çerçeve sunmaktadır. Bunun yanı sıra, sosyal inşacılık yaklaşımı çerçevesinde, terörist grupların söylemlerinin nasıl bir gerçeklik oluşturduğu ve radikalleşmeyi nasıl şekillendirdiği de değerlendirilmiştir. Bu çalışma, literatürdeki boşluğu doldurarak terörist söylemin toplumsal kimlik üzerindeki etkilerini daha kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Bu bağlamda, terör örgütlerinin söylemlerinde kullanılan metaforlar grup içi dayanışmayı artırmak ve grup dışını ötekileştirmek için etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Örneğin Zerkavî'nin Şii Müslümanlara yönelik söyleminde

kullandığı "yılan" ve "akrep" gibi metaforlar düşman algısını derinleştiren söylemsel bir güç oluşturmaktadır.

Etnik temelli terör örgütleri, "biz" ve "onlar" ayrımını tarihsel mağduriyetler, kültürel hak talepleri ve kolektif kimlik üzerinden inşa ederek grup içi aidiyeti güçlendirmektedir. IRA ve Tamil Kaplanları gibi örgütler, etnik kimliği hem meşrulaştırıcı hem de mobilize edici bir araç olarak kullanmakta, böylece belirli bir etnik topluluğu bir araya getirirken karşıt grubu dışlayıcı ve düşmanlaştırıcı bir söylem üretmektedir. Bu çerçevede "biz" zamiri, etnik grubun tarihsel hak iddialarını, kültürel üstünlüğünü ve siyasi mücadelesini temsil ederken, "onlar" zamiri, grubun mağduriyetine sebep olan baskıcı bir güç veya işgalci bir unsur olarak çerçevelenmektedir. Bu dil stratejisi, örgütlerin yalnızca meşruiyet kazanmasına değil, aynı zamanda grup içi dayanışmayı artırarak üyelerini şiddet eylemlerine yönlendirmesine de katkı sağlamaktadır.

Etnik kimlik inşası, dînî söylemlerden farklı olarak daha çok kolektif tarih, ortak dil ve toprak üzerinden şekillenmektedir. Örneğin, IRA'nın söylemlerinde "biz" İrlandalı Katolikleri kapsarken, "onlar" İngiliz yönetimini ve onun destekçilerini temsil etmektedir. Benzer şekilde Tamil Kaplanları'nın söylemlerinde "biz" Tamil halkının özgürlük mücadelesini ifade ederken, "onlar" Sinhala yönetimi ve etnik ayrımcılığı simgelemektedir. Bu tür dil kullanımı, etnik kimliği güçlendirerek grup içindeki aidiyet duygusunu pekiştirmekte ve şiddeti meşrulaştıran bir çerçeve oluşturmaktadır.

Sosyal kimlik teorisine göre bu tür söylemler grubun kendisini olumlu bir kimlik çerçevesinde konumlandırmasına yardımcı olurken, karşıt grubu ahlâkî olarak "öteki"leştirerek meşru bir hedef haline getirmektedir (Tajfel & Turner, 1979). Sosyal inşacılık perspektifinden bakıldığında ise, etnik temelli örgütlerin dil kullanımı, kimlikleri yeniden şekillendirme ve toplumsal gerçeklikleri inşa etme sürecinde kritik bir rol oynamaktadır (Berger & Luckmann, 1991). Bu çerçevede, etnik kimliklerin terör örgütleri tarafından nasıl manipüle edildiği ve söylem aracılığıyla nasıl araçsallaştırıldığı, şiddet eylemlerini anlamlandırmada önemli bir bakış açısı sunmaktadır.

Sonuç olarak terör örgütlerinin söylemlerinde "biz" ve "onlar" ayrımı; stratejik bir araç olarak kullanıldığını, dînî temelli örgütlerin kutsal ve ahlâkî bir çerçevede etnik temelli örgütlerin ise tarihsel ve ulusal bağlamda bu ayrımı inşa ettiğini göstermektedir. Bu ayrım grup içi dayanışmayı artırmanın yanı sıra örgütlerin ideolojik sürekliliğini sağlamak, şiddeti meşrulaştırmak ve hedef kitleleri mobilize etmek için güçlü bir araç işlevi görmektedir. Gelecekte yapılacak çalışmalar bu söylemsel stratejilerin daha geniş bağlamlarda ve farklı coğrafyalarda nasıl işlediğini inceleyerek terörizmin dilsel ve toplumsal dinamiklerin daha derinlemesine anlaşılmasını sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Al-Baghdadi, A. O. (2007, 13 Mart). Say I am on Clear Proof from my Lord [Konuşma Metni]. Jihad Media Battalion.
- Alkaff, S. H. B. O. (2014). Abu Bakr Al-Baghdadi, the Imposter. *Counter Terrorist Trends and Analyses*, 6(10), 4–7. Erişim Adresi: <http://www.jstor.org/stable/26351289>
- Allport, G. W (1954). *The Nature Of Prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Berger, P. L., & Luckmann, T. (1991). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Penguin Books.
- Bloom, M. (2005). *Dying to Kill: The Allure of Suicide Terror*. Columbia University Press.
- Brigham, J. C., & Barkowitz, P. (1978). Do "They All Look Alike"? The Effect of Race, Sex, Experience, and Attitudes on the Ability to Recognize Faces. *Journal of Applied Social Psychology*, 8, 306-318.
- Buzan, B. (1991). New Patterns of Global Security in the Twenty-first Century. *International Affairs*, 67(3), 431–451.
- Byman, D. (1998). The Logic of Ethnic Terrorism. *Studies in Conflict & Terrorism*, 21(2), 149–169.
- Celso, A. (2016). More than the Voice of the Caliphate: The Destructive Legacy of Abu Muhammad al-Adnani. *Middle East Review of International Affairs*
- Chalk, P. (2008). The Tigers Abroad: How the LTTE Diaspora Supports the Conflict in Sri Lanka. *Georgetown Journal of International Affairs*, 9(2), 97–104.
- Cohen, J., & Blanco, J. M. (2016). *Knowledge, The Great Challenge to Deal with Terrorism*. *Revista de Estudios en Seguridad Internacional*, 2(1), 43–62.
- Crenshaw, M. (1981). The Causes of Terrorism. *Comparative Politics*, 13(4), 379–399. <https://doi.org/10.2307/421717>
- Crenshaw, M. (2019). *Terrorism and International Cooperation*. Routledge. ISBN: 9780367289904
- Dingley, J. (2012). *The IRA: The Irish Republican Army*. Praeger.
- Eagleton, T. (1991). *Ideology: An Introduction*. Verso.
- English, R. (2003). *Armed Struggle: The History of the IRA*. Pan Books.

- Foucault, M. (2002). *The Archaeology of Knowledge*. Routledge.
- Goulding, C. (1969). *Irish Republican Army Statement in Relation to the Situation in Northern Ireland*. National Archives of Ireland. Referans Kodu: 2000/6/658.
- Güntay, V. (2020). Discussing the Global Security and Terrorism Dilemma within the Framework of Constructivism in the 21st Century. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 9(2), 479–500. DOI:10.28956/gbd.830057
- Hadra, D. (2015). *ISIS: Past, Present and Future: Pro-ISIS Media and State Formation*. Boston College University Libraries, 6.
- Hoffman, B. (2006). *Inside Terrorism* (2nd ed.). Columbia University Press.
- Hogg, M. A., & Abrams, D. (1988). *Social Identifications: A Social Psychology of Intergroup Relations and Group Processes*. Routledge.
- Holbrook, D. (Ed.). (2017). *Al-Qaeda 2.0: A Critical Reader*. Oxford University Press.
- Horowitz, D. L. (1985). *Ethnic Groups in Conflict*. University of California Press.
- Ingram, H. J., Whiteside, C., & Winter, C. (2020). *The ISIS Reader: Milestone Texts of the Islamic State Movement*. Oxford University Press.
- İçişleri Bakanlığı. (2017). Türkiye’ nin DEAŞ ile mücadelesi. <https://www.icisleri.gov.tr/kurumlar/icisleri.gov.tr/IcSite/strateji/deneme/YAYINLAR/%C4%B0%C3%87ER%C4%B0K/deas%20en.pdf>
- Joffé, H. (1999). *Risk and “The Other.”* Cambridge: Cambridge University Press.
- Jović, M., Šubelj, L., Golob, T., Makarovič, M., Yasseri, T., Krstićev, D. B., Škrbić, S., & Levnajić, Z. (2023). Terrorist Attacks Sharpen the Binary Perception of “Us” vs. “Them”. *Scientific Reports*, 13, 12451.
- Kepel, G. (2002). *Jihad: The Trail of Political Islam*. Harvard University Press.
- Kirdar, M. J. (2011). Al Qaeda in Iraq. CSIS Transnational Threats Project. Erişim Adresi: <https://www.csis.org>
- Law, R. D. (2009). *Terrorism: A History*. Polity.
- Lawrence, B. (Ed.). (2005). *Messages to the World: The Statements of Osama Bin Laden*. Verso.

- Miller, B. H. (1987). Terrorism and Language: A Text-based Analysis of the German Case. *Terrorism*, 9(4), 373–407.
- Park, B., & Rothbart, M. (1982). Perception of Out-Group Homogeneity And Levels Of Social Categorization: Memory For Subordinate Attributes of In-Group And Out-Group Members. *Journal of Personality and Social Psychology*, 42, 1051-1068
- Perdue, C. W., Dovidio, J. F., Gurtman, M. B., & Tyler, R. B. (1990). Us and Them: Social Categorization and the Process of Intergroup Bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(3), 475–486
- Prabhakaran, V. (1992). Heroes' Day Speech. *Heroes' Day Speeches Translated Into English*. National Archives.
- Rapoport, D. C. (2004). The Four Waves of Modern Terrorism. In A. K. Cronin & J. M. Ludes (Eds.), *Attacking terrorism: Elements of a grand strategy* (ss. 46–73). Georgetown University Press.
- Rasoulkolamaki, S., Kaur, S., Zhdanova, A., & Mat Isa, N. A. N. (2023). In-group and Out-group Identity Construction in Extremist Discourse: a Critical Multimodal Approach. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 1–19.
- Sageman, M. (2004). *Understanding Terror Networks*. University of Pennsylvania Press.
- Schmid, A. P. (Ed.). (2011). *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. Routledge.
- Schwartz, S. J., Dunkel, C. S., & Waterman, A. S. (2009). *Identity and Terrorism: Collective and Personal Identity in Extremist Groups*. *Studies in Conflict & Terrorism*, 32(6), 537-556
- Stern, J. (2003). *Terror in the Name Of God: Why Religious Militants Kill*. Ecco.
- Strindberg, A. (2020). *Social Identity Theory and the Study of Terrorism and Violent Extremism*. FOI.
- Sumner, W. G. (1906). *Folkways. A Study of the Sociological Importance of Useages, Manners, Customs, Mores and Morals*. Boston. Ginn and Company.
- Tajfel, H. (1981). *Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology*. Cambridge University Press.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An Integrative Theory of Intergroup Conflict. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The Social psychology of Intergroup Relations* (ss. 33–47). Brooks/Cole.

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The Social Identity Theory Of Intergroup Behavior. In S. Worchel & W G. Austin (Eds), *Psychology of Intergroup Relations* (2nd ed., ss. 7-24).

Taylor, P. (2014). *The Provos: The IRA and Sinn Fein*. A&C Black.

Tulga, A. Y. (2022). Constructivism, Identity, and Discourse in Terrorism. *Journal of Politics and Policy*, 4(2).

Wendt, A. (1992). Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics. *International Organization*, 46(2), 391–425.

Wendt, A. (1994). Collective Identity Formation and the International State. *American Political Science Review*, 88(2), 384–396.

Winter, C. (2015). *The Virtual Caliphate: Understanding Islamic State's Propaganda Strategy*. Quilliam Foundation.